

คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์

มาลินี สายก้อน *

ไพฑูรย์ อินตะขัน **

บทคัดย่อ

ความต้องการข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจในธุรกิจมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากการแข่งขันที่รุนแรงข้อมูลทางการบัญชีที่จำเป็นต้องอาศัยนักบัญชีที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่ดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสำรวจคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ โดยทำเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการในจังหวัด ลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ จำนวน 40 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านคุณค่าจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต และด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการรักษาความลับ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพด้านเจตคติ และด้านบุคลิกภาพทางอารมณ์ และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ทางการตรวจสอบภายใน และด้านความรู้ทางการสอบบัญชี

โดยสรุป ผู้ประกอบการต้องการให้บัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีมีคุณลักษณะด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ ทั้งด้านความรู้ ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ รักษาความลับของกิจการ และมีระเบียบวินัย ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษาและครูอาจารย์ ควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการปลูกฝังนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีให้มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสามารถส่งผลให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ อยู่รอด และเจริญเติบโตในวิชาชีพต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ / บัณฑิตสาขาวิชาการบัญชี

* นักศึกษสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิทย์การจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Desirable Characteristics of Accounting Degree**Malinee Saikon *****Phaithun Intakhan ******Abstract**

Information needs for decision-making in business is very important. Due to fierce competition, good accounting information requires an account with a great quality and excellent feature. So the researcher is interested in studying desirable characteristics of accounting graduates with the objective to explore the desirable features of accounting graduates. The population was 40 entrepreneurs in Lampang, Lamphun and Chiang Mai, and the instrument was questionnaires. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of this study found that entrepreneurs had the overall opinion about the desirable characteristics of accounting graduates at a high level. When considering each aspect, the highest levels were the ethical values of professional knowledge, ability and performance standards, the professional ethics of transparency, independence, fairness and honesty, and professional ethics for responsibility and confidentiality. The high levels were interpersonal skills, personality, attitude, emotional and personality. And the moderate levels were knowledge of the internal audit and the audit knowledge.

In summary, the entrepreneurs require the accounting graduates to have the professional ethics in knowledge, transparency, independence, honesty, responsibility, confidentiality of the business and discipline. Therefore, the related stakeholders such as the educational institutes and teachers should recognize and give priority to instill accounting students with a scholarly account of the above features which can affect in student success, survival and growth of the profession in the future.

Keywords : desirable characteristics of accounting graduates / accounting graduates

* Undergrad Student, Faculty of Management Science, Lamapang Rajabhat University

** Assistance Professor, Dr., Faculty of Management Science, Lamapang Rajabhat University

บทนำ

ในปัจจุบันมีการเปิดกว้างของธุรกิจเพื่อก้าวไปสู่ระบบการค้าเสรี ซึ่งหมายถึงธุรกิจต่างๆ ทั่วโลกสามารถติดต่อค้าขายกันได้อย่างเสรี กลายเป็นธุรกิจไร้พรมแดน และไม่มีกำแพงภาษีเป็นเครื่องมือกีดขวางทางการค้าหรือทำธุรกิจระหว่างประเทศ การแข่งขันทางธุรกิจต้องอาศัยความสามารถจากการใช้สติปัญญาความรู้ของคนในองค์กรกับทรัพยากรอื่นๆ ที่มีอยู่และเมื่อระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวมากขึ้น มีการติดต่อทำการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจก็มีความซับซ้อนและพัฒนาก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ส่งผลถึงการบันทึกการทางเศรษฐกิจ และการบัญชีต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ผู้ใช้ระบบการเงินได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (ปพฤกษ์, 2552)

วิชาชีพบัญชีมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจต่างๆ เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน โดยนักบัญชีเป็นกลไกหลักในการจัดทำข้อมูลและรายงานทางการเงินเพื่อประสานให้ภารกิจของส่วนงานต่างๆ ภายในองค์กรสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ปัจจุบันบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหลัก 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 กล่าวถึง คุณสมบัติ และเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 กล่าวถึง การจัดตั้งสภาวิชาชีพบัญชี การกำกับดูแลวิชาชีพบัญชี รวมทั้งจรรยาบรรณของนักบัญชี นอกจากนี้แล้วภายใต้ พระราชบัญญัติดังกล่าว มีการขยายวิชาชีพบัญชีออกไปหลายด้าน ซึ่งได้แก่ การทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การวางระบบบัญชี การบัญชีภาษีอากร การศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และการบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547) ทำให้ความต้องการนักบัญชีมีคุณลักษณะเฉพาะตามไปด้วย ประกอบกับมีสถาบันการศึกษาเปิดสอนใน หลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชีในประเทศไทยหลายแห่ง ที่พยายามผลิตบัณฑิตสาขาการบัญชีให้มีคุณลักษณะ และศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรต่างๆ

ตาม พรบ. การบัญชี พ.ศ. 2543 กำหนดคุณสมบัติของนักบัญชีไว้หลายด้าน อาทิเช่น ด้านการศึกษาที่ต้องสำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือระดับปริญญาตรี และด้านการพัฒนาความรู้ต่อเนื้อที่ที่กำหนดให้ ผู้ทำบัญชีจะต้องเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีอย่างน้อยครั้งหนึ่งในทุกรอบสามปี จากสถาบันวิชาชีพบัญชีหรือสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่อธิบดีให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่อธิบดีประกาศกำหนด นอกจากนี้แล้วมาตรฐานการศึกษาสากล (International Education Standard: IES) ที่ออกโดย สหพันธ์นักบัญชีสากล (International Federation Accountants: IFAC) ได้กำหนดคุณลักษณะของนักบัญชีอาชีพมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ (1) นักบัญชีมืออาชีพต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (2) มีทักษะทางวิชาชีพ ในด้านต่างๆ เช่น ทักษะด้านสติปัญญา (3) มีคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพอันอยู่บนพื้นฐานของจรรยาบรรณ (4) มีการสะสมประสบการณ์เชิงปฏิบัติ (5) จะต้องสอบผ่านการประเมินความสามารถทางวิชาชีพ และ (6) จะต้องมีการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น เห็นได้ว่าคุณสมบัติของนักบัญชีที่สะท้อนคุณลักษณะทั้งตามกฎหมายไทยและ ตามแนวปฏิบัติตามหลักสากลจะให้ความสำคัญกับการศึกษาและการเรียนรู้ต่อเนื่อง เพื่อให้ให้นักบัญชีและวิชาชีพบัญชีเป็นอาชีพที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระ เป็นกลาง สร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ใช้ข้อมูลทางการเงิน

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้องค์กรต่าง ๆ ได้บัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่ตอบสนองความต้องการได้ ซึ่งผู้ใช้ระบบการเงินจะได้รับข้อมูลที่มีคุณภาพ รวมทั้งสถาบันการศึกษาได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณลักษณะบัณฑิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการบัญชีที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับความคาดหวังขององค์กร และผู้รับผิดชอบงานด้านบัญชีที่มีส่วนตัดสินใจในการรับบัณฑิตสาขาการบัญชีเข้าทำงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบัณฑิตสาขาการบัญชีให้มีความรู้ความสามารถเข้าไปปฏิบัติงานในองค์กรต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของการบัญชี

การบัญชีเป็นภาษาทางธุรกิจที่บันทึก จำแนก แยกประเภท และสรุปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของธุรกิจ การบันทึกข้อมูลทางการบัญชีได้ทำกันมานานแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 พันปี พัฒนาการทางด้านบัญชี ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การบัญชีแพร่หลายในยุโรปสมัยกลางของประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ระบบบัญชีเริ่มเกิดขึ้นในประเทศอิตาลี ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ก็เป็นผลเนื่องมาจากขยายตัวทางด้าน การหักลดกรรม และพาณิชย์กรรม รวมทั้งความต้องการให้มีการบันทึก การจัดหมวดหมู่รายการตลอดจนการเสนอผลสรุปของการค้าที่ขยายตัวขึ้น ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงวิธีการบัญชีให้มีประสิทธิภาพสูงกว่าที่เป็นมาแต่ก่อน

การบัญชีในประเทศไทย เริ่มมีตั้งแต่สมัยอยุธยาในช่วงปี พ.ศ. 2193 – 2231 ตรงกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในสมัยนี้ประเทศไทยได้มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศยุโรป คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และโปรตุเกส เป็นต้น บัญชีที่ถูกจัดทำขึ้นเป็นบัญชีแรก คือบัญชีเงินสด และได้ถือปฏิบัติมาจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เริ่มจัดทำบัญชีเงินพระคลังเป็นหมวดหมู่ และวิชาการบัญชีก็ได้เริ่มมีการศึกษากัน เป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 เช่นกัน กล่าวคือในปี พ.ศ. 2482 พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บรรจุเรื่องการบัญชีเป็นสาขาหนึ่งใน 8 อย่างของชั้นประโยค 2 ซึ่งเป็นชั้นเรียนสูงสุดของการเรียนสมัยนั้น แต่เป็นเพียงการทำบัญชีเกี่ยวกับการเงินเท่านั้น ยังไม่ใช่หลักการบัญชีคู่ที่แท้จริง ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงโปรดคัดเลือกบุตรข้าราชการส่งไปเรียนด้านพาณิชยศาสตร์และบัญชีที่ประเทศอังกฤษ ด้วยเหตุการณ์ข้างต้นนี้ทำให้การบัญชีของไทยสมัยนั้นเป็นแบบอังกฤษ 00 นอกจากนี้ยังโปรดให้ตั้งโรงเรียนพาณิชยการขึ้น 2 แห่ง คือ โรงเรียนพาณิชยการวัดสามพระยา และโรงเรียนพาณิชยการวัดแก้วฟ้า โดยมีการสอนบัญชีคู่เป็นครั้งแรกในโรงเรียนดังกล่าวและมีบัญชีเพียง 3 เล่ม คือ สมุดบัญชีเงินสด สมุดรายวัน และสมุดแยก ปัจจุบันสภาวิชาชีพวิชาชีพบัญชีเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแล และขับเคลื่อนให้วิชาชีพบัญชีได้รับการยอมรับ และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักอยู่ 2 ฉบับคือ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 (ศคิวิมล, 2554)

คุณลักษณะของนักบัญชี

สหพันธ์นักบัญชีสากล (International Federation of Accountants: IFAC) ได้กำหนดคุณสมบัติของนักบัญชีมืออาชีพซึ่งสะท้อนถึงคุณลักษณะนักบัญชีสามารถสรุปได้ดังนี้ (สันสกฤต, 2549)

1. นักบัญชีมืออาชีพจะต้องสำเร็จการศึกษาขั้นต้นทางด้านบัญชีในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาการบัญชี ซึ่งได้กำหนดวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาด้านการบัญชีอย่างเป็นระบบ และมีการจัดการหลักสูตรการบัญชีการ ที่ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ทางวิชาชีพบัญชีระดับสูง ประกอบด้วย ความรู้การบัญชีการเงิน และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง และ ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจขององค์กรเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองเป็นนักบัญชีมืออาชีพได้ในอนาคต

2. นักบัญชีมืออาชีพต้องมีทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) ในด้านต่างๆ ได้แก่ ทักษะด้านสติปัญญา (Intellectual Skill) ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ (Technical Skill) ทักษะส่วนบุคคล (Personal Skill) ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Interpersonal and Communication Skill) และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร (Organizational and Business Management Skills)

3. มีคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพอันอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม (Professional Value, Ethic and Attitudes) ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ความสามารถในการรักษาความลับ และความเป็นอิสระ

4. นักบัญชีมืออาชีพจะต้องมีการสะสมประสบการณ์เชิงปฏิบัติ (Experience) เป็นระยะเวลาอันนานและเข้มข้นเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าเป็นนักบัญชีที่มีความรู้และมีทักษะทางวิชาชีพ รวมทั้งมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพอันอยู่บนพื้นฐานของความมีจริยธรรม โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดและมีกระบวนการตรวจสอบอย่างมีมาตรฐานและสม่ำเสมอ

5. นักบัญชีมืออาชีพจะต้องสอบผ่านการประเมินความสามารถทางวิชาชีพ (Professional Capabilities) ซึ่งจะเป็นการประเมินความรู้และทักษะทางด้านวิชาชีพ ตลอดจนการมีคุณค่า ทักษะทางวิชาชีพและจริยธรรม

6. นักบัญชีมืออาชีพจะต้องมีการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น (Lifelong Learning) โดยถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาและรักษาความสามารถด้านวิชาชีพ โดยมีกฎเกณฑ์และข้อบังคับให้นักบัญชีได้มีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

นอกจากนั้นแล้ว จรัส (2545) กล่าวถึงคุณลักษณะของบัณฑิตอันพึงประสงค์ที่มองได้จากวิวัฒนาการของอุดมศึกษารวมทั้งความจำเป็นในปัจจุบันและอนาคต จำแนกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มคุณลักษณะด้านวิชาชีพ หมายความว่า ความรู้ ทักษะ เจตคติ และ จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพแต่ละวิชา ก็ย่อมมีความแตกต่างกันได้ โดยบางวิชาชีพมีการรับรองตามกฎหมาย ให้มีสิทธิเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษเหนือประชาชนโดยทั่วไป ข้อกำหนดด้านวิชาชีพจึงเป็นข้อกำหนดที่พึงมีการรับสิทธิตามกฎหมายจากรัฐ ซึ่งส่วนใหญ่รัฐจะมอบหมายให้วงการวิชาชีพนั้นดูแลกันเองโดยควรมีความรู้ความสามารถเพียงพอ ที่จะได้รับสิทธิและดูแลให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2. กลุ่มความเป็นนักวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง และคงความเป็นนักวิชาการไว้ตลอดเวลา ทั้งนี้ต้องมีวิสัยใฝ่รู้กำกับอยู่ด้วย จึงจะสามารถเป็นนักวิชาการได้ นอกจากนี้นักวิชาการยังมีจรรยาบรรณ หรือศีลของนักวิชาการอันพึงรักษา ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ขโมยทรัพย์สินทางปัญญามาเป็นของตนเองโดยไม่ทำตามหลักวิชาการ

3. กลุ่มกระบวนการความคิด ตั้งแต่การมีวิจารณญาณ สามารถคิดวิเคราะห์และตีค่าสิ่งต่างๆ ได้ ใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงได้อย่างเหมาะสม และสมเหตุผล เรียกว่า คิดได้ วิเคราะห์เป็น และใช้ประยุกต์ได้

4. กลุ่มความสามารถที่จะพัฒนาและปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนวัตกรรม สามารถสร้างงานของตนเองได้ เรียกว่า ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

5. กลุ่มความเป็นพลเมืองดีของประเทศ ของภูมิภาค และของโลก โดยมีค่าความนิยม ความเชื่อที่ถูกต้อง สมฐานะ ทั้งด้านสังคม และมนุษยธรรม เช่น สันติภาพ ความยุติธรรมในสังคม เสรีภาพ เสมอภาค และเอกภาพ อันเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมให้สามารถใช้ความรู้และสมรรถนะไปในทางที่ถูกที่ควร สามารถยืนหยัดได้ในหลักการเป็นที่พึงของสังคมได้

6. กลุ่มคุณธรรม จริยธรรม ตามสมควรแก่ฐานะของผู้ที่ได้รับการศึกษาดี โดยสอดแทรกกำกับอยู่ในพฤติกรรมทุกด้าน ทั้งกาย วาจา และใจ

จากแนวความคิดและงานวิจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชี ต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มคุณธรรมจริยธรรม กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มวิชาการเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีคือผู้ที่ออกไปประกอบวิชาชีพบัญชี หรือให้บริการด้านบัญชีแก่นายจ้าง ลูกค้า ประชาชน ผู้ลงทุนในประเทศและต่างประเทศ โดยต้องสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานและคุณภาพในการปฏิบัติงานภายใต้มาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ให้เป็นที่เชื่อถือต่อสาธารณะชนและเพื่อเป็นการรักษามาตรฐานและคุณภาพในวิชาชีพบัญชีให้สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ และความคาดหวังขององค์กรต่าง ๆ โดยต้องยึดจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด บัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีจึงควรมีความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ ดังนี้คือ (1) มีความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความรู้ทั่วไป ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ในวิชาชีพบัญชี (2) มีทักษะของความเป็นนักบัญชี ได้แก่ ทักษะในการใช้สติปัญญา ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะในการติดต่อสื่อสาร และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ(3) มีคุณค่าทางวิชาชีพและจรรยาบรรณของนักบัญชี ประกอบด้วยความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบและรักษาความลับ และ (4) มีบุคลิกภาพของความเป็น

นักบัญชี ประกอบด้วยบุคลิกภาพด้านการต่างกายบุคลิกภาพด้านการใช้คำพูด บุคลิกภาพด้านรูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพด้านอารมณ์ บุคลิกภาพด้านเจตคติ และบุคลิกภาพด้านการแต่งกาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการในจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ จำนวน 40 คน

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ จังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วันที่ 1 – 30 พฤษภาคม 2555

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น โดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.966 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert โดยระดับที่ 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และ 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งคะแนนที่ได้จะนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญ โดยยึดหลักเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม, 2545)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด เป็นแบบ likert-scale

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม ตามจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างพร้อมตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความสมบูรณ์ของเอกสารเตรียมนำส่งทางไปรษณีย์

2. ขออนุญาตราชการจาก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางโดยแนบพร้อมกับแบบสอบถามที่ส่งไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการในจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์

3. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2555 จำนวน 200 ฉบับ และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ ภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม หากไม่ได้รับแบบสอบถามกลับมาภายใน 30 วัน ผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อประสานทางโทรศัพท์ไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เคยส่งแบบสอบถามไปเพื่อให้แน่ใจว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างได้รับแบบสอบถามหรือไม่ แต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามไปประชากรกลุ่มตัวอย่างเดิมอีกครั้ง

4. เมื่อครบกำหนด 30 วัน และได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 40 ชุด แล้วนำมาสำรวจความถูกต้องครบถ้วน และสมบูรณ์ของเนื้อหาในแบบสอบถาม

5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 92.5) เป็นผู้บริหารระดับล่าง (ร้อยละ 67.5) รับผิดชอบงานด้านบัญชีการเงินเป็นหลัก (ร้อยละ 75) ประสบการณ์การดูแลรับผิดชอบงานบัญชี มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 27.5) และส่วนใหญ่ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Express (ร้อยละ 32.5)

2. คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้
ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์

คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรู้ทั่วไป	3.90	.72	มาก
ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี	3.84	.53	มาก
ด้านความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.08	.69	มาก
ด้านความรู้ทางบัญชีการเงิน	3.60	.82	มาก
ด้านความรู้ทางการบัญชีบริหาร	3.56	.90	มาก
ด้านความรู้ทางการสอบบัญชี	3.31	.82	ปานกลาง
ด้านความรู้ทางการตรวจสอบภายใน	3.32	.82	ปานกลาง
ด้านการใช้สติปัญญา	3.92	.64	มาก
ด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์	4.30	.47	มาก
ด้านทักษะในการติดต่อสื่อสาร	4.05	.46	มาก
ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต	4.53	.41	มากที่สุด
ด้านคุณค่าจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	4.55	.53	มากที่สุด
ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการรักษาความลับ	4.53	.63	มากที่สุด
ด้านบุคลิกภาพในการแต่งกาย	4.18	.63	มาก
ด้านบุคลิกภาพในการใช้วาจา	4.21	.64	มาก
ด้านบุคลิกภาพทางอารมณ์	4.22	.45	มาก
ด้านบุคลิกภาพทางเจตคติ	4.23	.37	มาก
รวม	4.01	.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณค่าจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.55$) ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{x} = 4.53$) และด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการรักษาความลับ ($\bar{x} = 4.53$) อยู่ในระดับมากจำนวน 14 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ ด้านทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.30$) ด้านบุคลิกภาพด้านเจตคติ ($\bar{x} = 4.23$) ด้านบุคลิกภาพทางอารมณ์ ($\bar{x} = 4.22$) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการตรวจสอบภายใน ($\bar{x} = 3.32$) และด้านความรู้ทางการสอบบัญชี ($\bar{x} = 3.31$)

3. คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ ด้านคุณค่าจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต และด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการรักษาความลับ เป็นด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการบัญชีที่พึงประสงค์

คุณลักษณะของบัณฑิต สาขาวิชา การบัญชีที่พึงประสงค์	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$ (S.D.)	แปรผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
จรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน							
1. การรักษาระเบียบวินัย	23 (57.5)	16 (40.0)	1 (2.5)			4.55 (0.55)	มากที่สุด
2. การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	23 (57.5)	13 (32.5)	4 (10.0)			4.47 (0.68)	มาก
3. มีความสามัคคี	26 (65.0)	13 (32.5)	1 (2.5)			4.62 (0.54)	มากที่สุด
จรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต							
1. มีความซื่อสัตย์	28 (70.0)	12 (30.0)				4.55 (0.55)	มากที่สุด
2. มีเหตุผล	18 (45.0)	22 (55.0)				4.48 (0.68)	มาก
3. มีความยุติธรรม	21 (52.5)	16 (40.0)	3 (7.5)			4.63 (0.54)	มากที่สุด
4. มีความเมตตากรุณา	21 (52.5)	19 (47.5)				4.53 (0.51)	มากที่สุด
จรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการรักษาความลับ							
1. มีความรับผิดชอบ	28(70.0)	11(27.5)	1(2.5)			4.68(0.52)	มากที่สุด
2. มีความกตัญญู	23(57.5)	11(27.5)	6(15.0)			4.43(0.75)	มาก
3. มีความเสียสละ	23(57.5)	13(32.5)	4(10.0)			4.48(0.68)	มาก
4. มีความอุตสาหะ	23(57.5)	13(32.5)	4(10.0)			4.48(0.68)	มาก
5. รักษาความลับขององค์กร	28(28.0)	8(20.0)	4(10.0)			4.60(0.67)	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความสามัคคี ($\bar{x} = 4.68$) การรักษาระเบียบวินัย ($\bar{x} = 4.55$) และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.47$)

ผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพกับความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความยุติธรรม ($\bar{x} = 4.63$) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{x} = 4.55$) มีความเมตตากรุณา ($\bar{x} = 4.68$) และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีเหตุผล ($\bar{x} = 4.48$)

ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการรักษาความลับ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 4.68$) และ รักษาความลับขององค์กร ($\bar{x} = 4.60$) และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความอุตสาหะ และมีความเสียสละ ($\bar{x} = 4.48$) และมีความกตัญญู ($\bar{x} = 4.43$)

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ ด้านคุณค่าจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด กล่าวคือ ผู้ประกอบการต้องการให้บัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีเป็นคนที่รักษาระเบียบวินัย ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญธิดา พงษ์ธานี (2551) พบว่า ผู้ประกอบการ โดยรวมต้องการบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่มีคุณลักษณะด้านคุณค่า จรรยาบรรณมากที่สุด

นอกจากนั้นแล้วผู้ประกอบการยังต้องการให้บัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีมีจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต มีความซื่อสัตย์ และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบและการรักษาความลับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญธิดา พงษ์ธานี (2551) และจรัส สุวรรณมาลา (2545) กล่าวว่า บัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีต้องมีคุณค่า จรรยาบรรณของบัณฑิตสาขาการบัญชี ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ รักษาความลับของกิจการ มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

2. ผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ ด้านจรรยาบรรณใน วิชาชีพเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการรักษาความลับ อยู่ในระดับมากที่สุด กล่าวคือ ผู้ประกอบการต้องการให้ บัณฑิต สาขาวิชาการบัญชีมีความรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ มีความเสียสละและยินดีช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่องานตนเองแล้วเสร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวดี วุฒิภรณ์ (2550) พบว่า สถานประกอบการต้องการนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีความรับผิดชอบมากที่สุด ไม่ทิ้งงานโดยไม่มีเหตุอันควร ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังและรอบคอบตามมาตรฐาน การบัญชีที่รับรองทั่วไป และไม่รับรองในงานที่ตนไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ

สรุปผลการวิจัย

ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ ได้แก่ ด้านคุณค่า จรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ มีความสามัคคี การรักษาระเบียบวินัย และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพกับความโปร่งใส ความเป็น อิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความเมตตา กรุณา และมีเหตุผล และด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพเกี่ยวกับความรับผิดชอบ และการรักษาความลับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ และมีความกตัญญู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครู อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชีควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีให้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการรักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เช่น การปลูกฝังให้นักศึกษามีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

1.2 นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ฝึกให้ตนเองมีความรับผิดชอบ และรู้จักใช้เหตุผลและผล เพื่อเป็นบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเน้นการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน เพื่อหาคำตอบว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อทำให้ บัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีวินัย และมีบุคลิกภาพที่ดี

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีที่พึงประสงค์ เป็นการจัดกิจกรรมโดยบูรณาการการเรียน และงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอน และให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง คณบดีคณะวิทยาการจัดการ ที่ได้ให้การอนุเคราะห์ สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย ครั้งนี้ให้ลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). *อุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 บุญชม ศรีสะอาด. 2545. *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- นันทวดี วุฒิกรณ์. (2550). *คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการต้องการในจังหวัดพะเยา*. การศึกษา
 อิศระ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- เพ็ญธิดา พงษ์ธานี. (2551). *คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการบัญชีที่องค์กรและผู้รับคิดชอบงานด้านบัญชีพึงประสงค์*.
 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. <http://www.dpu.ac.th/researchcenter/archive.php?act=view&id=40> ค้นเมื่อ
 1 กันยายน 2554
- ลลิตา ปรีดาภรณ์. (2547). *คุณภาพบัณฑิตมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยรุ่นปีการศึกษา 2543 – 2545 ตามการรับรู้
 ของนายจ้าง/ผู้บังคับบัญชา*. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- ศศิวิมล มีอำพล. (2554). *ทฤษฎีการบัญชี เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : อินโฟไมนิ่ง
- สันสกฤต วิจิตรเลขการ. (2549). *International Standards (IES) กับวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย*, จุลสารสมาคมบัญชี
 ไทย 3 (1)
- สภาวิชาชีพบัญชี. 2547. “พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547.” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.fap.or.th> ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2551.